

Firma w sądzie

Firma znad Wisły chce biegłego w Paryżu

Lucien Peczynski 02-07-2012, ostatnia aktualizacja 02-07-2012 09:45

źródło: Rzeczpospolita

We Francji funkcjonuje specyficzna procedura przeprowadzania ekspertyzy przed wszczęciem postępowania sądowego. Znajomość jej zasad może być przydatna także dla polskich przedsiębiorców

We Francji podobnie jak w Polsce biegli sądowi odgrywają istotną rolę w procesie cywilnym i karnym. W dobie postępującej specjalizacji wielu dziedzin wiedza i doświadczenie ekspertów stają się niezbędne dla poprawnej oceny coraz większej liczby zjawisk.

Przedprocesowe powołanie

Charakterystycznym dla Francji rozwiązaniem jest możliwość wystąpienia z wnioskiem o powołanie biegłego jeszcze przed rozpoczęciem właściwego postępowania, co w Polsce jest niemożliwe. W przypadku roszczeń odszkodowawczych o znacznej wartości jest to najczęściej spotykany sposób wyznaczania biegłego, gdyż przedsiębiorcy zazwyczaj dążą do jak najpełniejszego zgromadzenia materiału dowodowego przed wytoczeniem powództwa.

Wybór z listy

Wyznaczanie biegłego odbywa się bądź w trybie tzw. référé (postępowanie uproszczone) bądź requête (wniosek). Sąd dokonuje wyboru eksperta spośród osób wpisanych na listę biegłych sądowych przy sądzie apelacyjnym. Jednakże strony mogą same zaproponować sądowi konkretną osobę. Ponadto sąd, jeśli uzna to za konieczne, może powołać kilku biegłych.

Znalezienie odpowiedniego eksperta nie jest łatwe. Po pierwsze, należy wziąć pod uwagę znaczną liczbę ekspertów. Tylko w Paryżu na listę biegłych sądowych w kategorii budownictwa wpisanych jest ponad 350 osób (http://www.ca-paris.justice.fr/art_pix/Annuaire2012-01.pdf).

Po drugie, każda kategoria podzielona jest na liczne podkategorie, co nakłada na wnioskującego obowiązek precyzyjnego określenia dziedziny ekspertyzy, a to nie zawsze jest oczywiste.

Bez zaliczki się nie obejdzie

Polski przedsiębiorca musi wiedzieć, że konieczne jest także wniesienie zaliczki na poczet kosztów ekspertyzy. Sąd określa kiedy i w jakiej wysokości (uzależnionej m.in. od wartości szkody) powinna ona zostać uiszczona. Wnioskodawcy nie przysługuje żaden środek odwoławczy od tej decyzji. Jednak po zakończeniu analizy i po wydaniu opinii

potwierdzającej jego szkodę, może on zwrócić się do sądu o zwrot kosztów ekspertyzy w całości lub w części.

Sukces zależy od udziału strony

Francuscy przedsiębiorcy często wykorzystują możliwość powołania biegłego do ustalenia i dochodzenia swoich praw, także w stosunku do swoich zagranicznych kontrahentów, w tym polskich. Celem ich jest oczywiście uzyskanie wsparcia dla swojego roszczenia jak najbardziej wiarygodnymi dowodami. Strona, dla której opinia niezależnego eksperta jest korzystna, zyskuje mocny argument na potwierdzenie swoich racji.

Przypadki wzywania do uczestnictwa w ekspertyzie sądowej polskich przedsiębiorców nie są rzadkie. Ważne jest, aby nie lekceważyć takiej przedprocesowej ekspertyzy i aktywnie wziąć w niej udział.

Często na podstawie samego raportu biegłego strony negocjują wysokość należnego odszkodowania

Należy pamiętać, że zarówno wynik badania biegłego, jak i ewentualne orzeczenie sądu wydane w jego następstwie wiążą każdą stronę, której prawidłowo doręczono pozew i wezwanie do uczestnictwa w ekspertyzie. Czynne uczestnictwo w całej procedurze jest kluczem do uzyskania korzystnego wyniku ekspertyzy lub złagodzenia ewentualnej odpowiedzialności za szkodę.

Ponadto aktywny udział musi iść w parze z zapewnieniem odpowiedniego kontaktu z biegłym i z pozostałymi uczestnikami postępowania. Strony w trakcie przebiegu ekspertyzy mogą występować osobiście lub wyznaczyć swoich przedstawicieli. Na ogół reprezentowane są przez adwokatów.

Bardzo często strony wyznaczają też własnego eksperta w danej dziedzinie. Aby jego opinia była wiarygodna, powinien to być specjalista francuski (często jest to osoba wpisana na listę biegłych sądowych), polski ekspert może mu ewentualnie towarzyszyć. W praktyce polscy przedsiębiorcy najczęściej angażują niezależnego eksperta, ale nic nie stoi na przeszkodzie, by jako specjalista występował ich pracownik.

W postępowaniach odszkodowawczych prawie zawsze udział bierze dodatkowo ubezpieczyciel jednej bądź wszystkich stron, który również ma swojego adwokata i eksperta. Liczba uczestników postępowania może być zatem znaczna.

Biegły ma obowiązek przestrzegać m.in. dwóch następujących zasad:

- niezależności,
- kontrydiktoryjności.

Choć sam przebieg ekspertyzy nie jest ściśle uregulowany przepisami prawa, istnieją zasady dobrej praktyki i współpracy między biegłymi sądowymi i adwokatami, które określają podstawowe reguły ich zachowania.

Przede wszystkim niezależność

Zasada niezależności biegłego oznacza, iż w swoim postępowaniu powinien się on kierować sumiennością, obiektywnością i bezstronnością.

Istotą pojęcia sumienności jest wypełnianie misji biegłego w sposób uczciwy i odpowiedzialny, tak by wydana opinia zasługiwała na zaufanie, jakim obdarzył go sędzia.

Obowiązek obiektywności wynika z obowiązku sumienności i oznacza, że wynik ekspertyzy musi wiernie odnosić się do rzeczywistości i być pozbawiony wszelkich subiektywnych osądów.

Natomiast zgodnie z zasadą bezstronności biegły musi pozostać neutralny w ocenie faktów i wystrzegać się osobistej niechęci lub sympatii wobec którejś ze stron czy też osobistych zobowiązań. Naruszenie bezstronności może doprowadzić do wyłączenia biegłego z przeprowadzania ekspertyzy, a w przypadku, gdy raport z ekspertyzy jest już gotowy – do stwierdzenia jego nieważności.

Zakaz wypłacania wynagrodzenia

W celu zagwarantowania tej niezależności i odsunięcia biegłego od nacisków finansowych ustawodawca francuski nałożył na strony zakaz wypłacania biegłemu wynagrodzenia w jakiegokolwiek formie, nawet tytułem zwrotu poniesionych kosztów – chyba że wynika to z decyzji sędziego.

Kładzie się również nacisk na samodzielność przeprowadzenia ekspertyzy przez biegłego. Niemniej jednak, jeżeli w trakcie przeprowadzania badania ujawni się potrzeba uzyskania opinii specjalisty w innej dziedzinie (tzw. *sapiteur*), biegły może się do niego zwrócić z własnej inicjatywy bez potrzeby uzyskania uprzedniej zgody. Taka sytuacja ma miejsce na przykład, gdy biegły w zakresie budownictwa zwraca się o opinię do eksperta w zakresie rachunkowości. Nie stanowi to odstępstwa od wymogu samodzielności przeprowadzenia ekspertyzy.

Kontradyktoryjność, czyli wszystkie strony

Zasada kontradyktoryjności jest według orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu jedną z gwarancji sprawiedliwego procesu. Wynika z niej obowiązek przeprowadzenia ekspertyzy przy udziale wszystkich stron procesu. Biegły nie może zatem przygotować roboczej wersji raportu bez uprzedniego zaproszenia stron do udziału w procedurze. Od samego jej początku musi on umożliwiać stronom wypowiedzenie się w sprawie.

Ponadto jest on zobowiązany do wyznaczania spotkań w odpowiadających stronom terminach, przekazywania im wszystkich otrzymanych dokumentów i informacji oraz umożliwienia im przedstawienia stanowisk i dokumentów na każdym etapie ekspertyzy. Całość raportu musi zostać doręczona wszystkim stronom tak, aby mogły one ustosunkować się do niego, a w szczególności podważyć stanowisko biegłego.

Wzmocnieniu tej zasady służy reguła, zgodnie z którą każda ze stron przekazuje informacje wszystkim pozostałym stronom, a nie wyłącznie biegłemu.

Co najmniej trzy spotkania

Wymóg przestrzegania wymienionych zasad wpływa na kształt i przebieg ekspertyzy. Z reguły w ramach całej procedury odbywają się co najmniej trzy spotkania stron i biegłego:

- Pierwsze ma na celu zaprezentowanie stron, biegłego i przedstawienie głównych punktów ekspertyzy.
- Kolejne pozwala na wyjaśnienie kwestii spornych i niejasności, a także jest okazją do przedstawienia stanowisk przez strony.
- Natomiast końcowe służy najczęściej przedstawieniu wersji roboczej raportu, a także zebraniu dotyczących go uwag i pytań.

Naturalnie im bardziej skomplikowany stan faktyczny i większa szkoda, tych spotkań w ramach ekspertyzy jest więcej (w dużych sprawach może być ich nawet kilkanaście i więcej).

Pocztą elektroniczną

Wymiana koniecznych informacji, dokumentów, uwag i pytań pomiędzy spotkaniami odbywa się korespondencyjnie. W praktyce wszystkie dokumenty przekazywane są pocztą elektroniczną, co ułatwia i przyspiesza komunikację.

Strony przedstawiają uwagi i pytania za pośrednictwem swoich adwokatów w postaci tzw. *dirés*, czyli opinii. Biegły jest zobowiązany odpowiedzieć na wszystkie otrzymane opinie, a także dołączyć je do raportu. W przypadku, gdy strona nie przedłoży dokumentów żądanych przez biegłego, zawiadamia on sędziego, który może zarządzić ich dostarczenie przez stronę.

Raport roboczy i końcowy

Po zapoznaniu się z raportem w wersji roboczej strony przekazują biegłemu swoje końcowe uwagi w formie ostatecznej opinii (argumentacja z wcześniejszych opinii, która zostanie pominięta w końcowej opinii uważana jest za zaniechaną przez stronę).

Następnie biegły przedstawia wszystkim uczestnikom raport końcowy z ekspertyzy. Jego forma jest dowolna, jednakże poza opinią biegłego powinien on zawierać całość dokumentów zaprezentowanych przez każdego z uczestników postępowania.

Przekazanie raportu końcowego jest w gruncie rzeczy dopiero początkiem właściwego sporu. Od tego momentu możliwa staje się bowiem prawna analiza ustalonego w raporcie stanu faktycznego.

Nie musi dojść do procesu

Nie zawsze proces odszkodowawczy przed sądem będzie konieczny. Często na podstawie samego raportu biegłego i jego zapatrywań w przedmiocie odpowiedzialności czy też jej braku strony starają się negocjować wysokość należnego odszkodowania. Jednak pozytywne sfinalizowanie negocjacji może okazać się niemożliwe i wówczas konieczny będzie proces sądowy.

Opinia biegłego nie wiąże sędziego, nawet jeśli wykazane w niej fakty nakazywałyby uwzględnienie powództwa. Jednakże w praktyce w ponad 90 proc. przypadków orzeczenia opierają się na okolicznościach ustalonych w opinii biegłego.

Lucien Peczynski adwokat przy Paryskiej i Warszawskiej Izbie Adwokackiej, wspólnik zarządzający kancelarii COPERNIC AVOCATS

Poza przedprocesową ekspertyzą sądową prawo francuskie przewiduje także inne formy ekspertyz. Tak jak w prawie polskim, możliwe jest uzyskanie opinii biegłego sądowego w trakcie postępowania sądowego.

W praktyce ta forma jest wybierana zdecydowanie rzadziej, szczególnie w przypadku powództw odszkodowawczych. Ponadto istnieje również ekspertyza pozasądowa, która może zostać przeprowadzona na zlecenie jednej bądź wszystkich stron. Z inicjatywą jej przeprowadzenia często wychodzi ubezpieczyciel.

Należy zaznaczyć, że opinia taka będzie wiązała jedynie strony, które zgodzą się na ekspertyzę i wezmą w niej udział, nie będzie natomiast miała waloru opinii biegłego sądowego. Dlatego ustalenia w niej dokonane stanowią słabszą podstawę do uzyskania odszkodowania i wyegzekwowania jego zapłaty niż ekspertyza sądowa.

Rzeczpospolita

© Wszystkie prawa zastrzeżone

Zadna część jak i całość utworów zawartych w dzienniku nie może być powielana i rozpowszechniana lub dalej rozpowszechniana w jakiegokolwiek formie i w jakiegokolwiek sposób (w tym także elektroniczny lub mechaniczny lub inny albo na wszelkich polach eksploatacji) włącznie z kopiowaniem, szeroko pojętą digitalizacją, fotokopiowaniem lub kopiowaniem, w tym także zamieszczaniem w Internecie - bez pisemnej zgody PRESSPUBLICA Sp. z o.o. Jakiegokolwiek użycie lub wykorzystanie utworów w całości lub w części bez zgody PRESSPUBLICA Sp. z o.o. lub autorów z naruszeniem prawa jest zabronione pod groźbą kary i może być ścigane prawnie.